

751. Viggby, Husby-Sjutolfts sn.

Pl. 80.

Litteratur: B 606, L 673 (och 672), D 1:57. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 14; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 1, s. 127, 128; UFT h. 1 (1871), s. 43, h. 5 (1876), s. 88; S. H. Adlersparre, Omkring Sigurdsstenarna (i: Personhistorisk Tidskrift 18, 1916), s. 7, 8, Ätter från Sveriges medeltid (ATS 21: 5), s. 45 f.; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 58.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 606); Dybeck a. a.

Runstenen står rest i Viggby trädgård, 15 m. S om huvudbyggnaden, 4 m N om Enköpingsvägen. Den andra Viggby-stenen (U 750) står 8 m. åt Ö.

I *Ransakningarna* omtalas endast en runsten på Viggby mark: »J Wiggeby Giärdet, Söder om byen een Runesteen skrifwen på, smahl, på sudh liggiandes, 2 al:^r högh öfwer Jorden, ingen wet hwadh den bemercker.» På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen: »Wigby gärde» (B 606: »Vigby gärde»). O. Celsius, som undersökte U 750 den 11 aug. 1725, antecknar vid detta tillfälle, att det »äfwen ligger en stor sten i Wiggeby gärde . . . icke långt i från» U 750, »men hel uhtnött och släät till anseendet». Att denna Celsius' anteckning åsyftar U 751 är uppenbart. Dybeck beskriver (i *Sveriges runurkunder*) stenen och dess plats på följande sätt: »Ligger på sned å en stenig höjdsträcka på gårdet, några famnar öster om föregående [= U 750]. Ristningen är delvis utplånad . . . En gammal 'tingsväg', efter hvilken ännu betydliga stenläggningar finnas, har strukit förbi stenarna.» Denna stenens ursprungliga plats är utmärkt på Geologiska kartbladet »Sigtuna». I beskrivningen (1865) till kartbladet anges platsen vara »S. om Wiggeby». Endast kort tid därefter har stenen, tillsammans med U 750, flyttats till sin nuvarande plats på Viggby gårdstomt. I *UFT* (1871) anges stenen stå upprest »bredvid» U 750 »invid landsvägen på gården vid Viggby».

Röd granit med grått ytskikt. Höjd 2,20 m., bredd 1,52 m. Ristningsytan är upptill och t. v. starkt vittrad, varigenom stora partier av inskriften ha blivit fullkomligt oläsliga.

Inskrift:

hulmkir · auk · labus · auk · lafsi · þair · litu · raisa stain · at aib · rn ·

faður sin kōpan · . . . t . . .

50 55 60

Holmgæirr ok labus ok Lafsi þair letu ræisa stæin at Abiorn(?), faður sinn goðan . . .

»Holmger och labus och Lafse de läto resa stenen efter Åbjörn(?), sin gode fader . . .»

Till läsningen: Före 1 h finnas inga säkra spår av sk. Runföljden 1 h—7 r är jämförelsevis säker; runorna 5 k och 6 i stå nära varandra. 8 a har bst endast t. v. om hst. 11—15 labus förefalla säkra. 16 a har förlorat hst ovanför bst. Runföljden 19 l—23 i är säker. I 25 a är bst skadad genom flagring. 29 i är ej stunget. 30 t har bistavarna i en djup flagring. I 32 r är bistavens nedre del oledad och i det närmaste rak. Efter 36 a finnas inga säkra spår av sk, ej heller efter 43 t. T. h. om hst i r. 47 finnas två grunda fördjupningar, som knappast äro huggna; runan har sannolikt varit i. Efter 54 r finnes ej sk. Efter 57 n äro inga säkra spår av sk bevarade. Efter det sk, som finnes efter 62 n, är ristningsytan bortvittrad. I fortsättningen av den vänstra slingan kan man numera endast se ett t samt ett sk. Eljest finnas endast svaga skuggningar, vilka utgöra ristningsspår. Dessa runrester äro dock icke så säkra, att de tillåta bestämmande av någon runa. — Att ristningen redan på 1600-talet var svårt skadad genom vittring framgår

Fig. 182. U 751. Viggbý, Husby-Sjutolfts sn. Efter B 606.

av Hadorphs och Helgonius' läsning: ... *ir auk · labus · auk · tafsi þair · litu rsa · stain · at aiabori ... rþur · sin kop · an · ista · karl · tarfrif*.

Celsius antecknar (1725), att stenen var »hel uhtnött och släat till anseendet. Dock synas vestigia af Ormslängor, och runor här och där, såsom $\mathfrak{A}$ etc. Dock kunde ingen mening hämtas, i den hastighet jag honom besåg.» — Dybeck, som anmärker, att »ristningen är delvis utplånad», läser inskriften: ... *þ ... ir ... auk · labus · auk · tafsi · þair · litu · rasa · stain · at aborn ... þur · sin · kopan · ... a ---*...

Inskriften har av allt att döma börjat upptill i den högra slingan; hittills har man tydligen räknat med att den har börjat nedtill i den vänstra. Den översättning, som lämnas i *UFT* (1871 och 1876), bygger t. ex. på denna uppfattning: »(I)nsten, Karl, Tarfrid(?) och Laurentius och Tafse, de läto resa sten efter Åbjörn, sin gode broder.» På liknande sätt tolkar Brate (1925) inskriften: »Östen(?), Karl, Tarfrid(?) och Larus(?) och Tafse(?) de läto resa stenen efter Abjörn, sin broder(?) god.»

Inskriftens första namn är *Holmgæirr*. Om detta se U 480. Runföljden 11—15 *labus* skall tydligen återge ett mansnamn. Vilket detta har varit, är tyvärr ännu omöjligt att fastställa.

Runföljden 19—23 *lafsi* återger med all sannolikhet samma namn, som har funnits på U 424 Rosersberg. (Där upptages den äldre, oriktiga läsningen *tafsi*.) Namnet finnes också belagt på Tjocksta-stenen, Danmarks sn (L 212). *Lafsi* torde vara ett smeknamn, avlett med ändelsen *-si*.

Fadern har troligen burit det jämförelsevis vanligt namnet *Abjörn*; om detta namn se Sm 2.

Redan Brate har antagit (i *Svenska runristare*), att U 751 har ristats av Balle. Allt talar för att antagandet är riktigt.

Vad som ursprungligen har stått i den vänstra slingan, efter 62 *n*, kan numera ej avgöras.

Stenytan var här tydligen redan på 1600-talet mycket svårt vittrad; det vore oförsiktigt att med ledning av Hadorphs osäkra läsning söka rekonstruera inskriften på detta fördärvade parti. Det förefaller sannolikt, att det är inskriftens intressantaste del, som här har gått förlorad.

Liljegren har i *Run-Urkunder* som n:r 672 upptagit ännu en runsten från Viggby. Den skulle ha stått vid sidan av U 750 och 751 i »Vigby gärde». Liljegren, som har hämtat uppgiften om stenen hos O. Celsius (*Svenska runstenar*, Fm 60:1, s. 128), beskriver stenen på följande sätt: »Utnött; spår efter slingor och några runor synas.» I *UFT* h. 1 (1871), s. 43 upptages denna sten efter Liljegren: »L. anför stenen som utnött, ehuru spår efter slingor och några runor synas. Troligen förstörd.»

Som redan Dybeck har framhållit (i *Sveriges runurkunder* 1, n:r 57), kan det icke råda något tvivel om att L 672 är samma runsten som L 673; Liljegren har alltså uppfört U 751 under två nummer.

752. Viggby, Husby-Sjutolfts sn. Nu i Husby-Sjutolfts kyrka.

Pl. 80.

Litteratur: J. H. Söderlund, Fyndrapport 1929 (ATA); Handlingar i ATA 1929 och 1930.

Fragmentet förvaras i vapenhuset, fastsatt vid dess östra vägg.

I skrivelse till Riksantikvarien ^{15/1} 1929 meddelar J. H. Söderlund, att en del av en runsten hade påträffats »i östra grundmuren i det s. k. Gamla mejeribyggnaden ... Fragmentet är 20 cm. brett och 36 cm. långt. Elva runor äro ristade i en längs med stenen gående slinga. Stenen är vanlig gråsten, och lik den i orten vanliga. Troligt är att då mejeribyggnaden för många år sedan reparerades en okänd runsten blivit söndersprängd och av delarna den nu funna inlagts i grundet.» Söderlund förmodar, »att de övriga runstensfragmenten använts till vägfyllnad då vägen från stora landsvägen ned till mejeriet anlades.» I en senare skrivelse (^{23/11} 1929) omtalar han, att fragmentet hade påträffats den ^{8/4} 1928 »i f. d. mejeribyggnaden, som en gång varit en bondgård ...» Stenen togs ut ur grunden och fördes till kyrkan år 1929.

Grå granit. Mått 0,36 × 0,19 m. Tjockleken är 0,20 m. Ytan är jämn och linjerna mycket smala och grunda.

Inskrift:

-- u - ueinukui - - - -
5 10

Till läsningen: Ristningen börjar nu med en böjd linje. En så formad bst finnes eljest icke i inskriften, varför man ej kan vara säker på att linjen har ingått i en runa. Avståndet till r. 2 är så långt, att en runa skulle ha fått plats däremellan; någon runa har emellertid här ej funnits. Av r. 2 återstår endast nedre hälften. 3 u har förlorat hst ovanför bistavens utgångspunkt; u-bst utgå genomgående långt ned på hst. I r. 4 finnes en hst och en k-bst; möjligen kan en övre bst skönjas, varför r. kan vara k eller f. Före 5 u finnes en rund fördjupning, som knappast är huggen. 5 u har förlorat toppen. 6 e är tydligen stunget. 8 n har en kort bst t. h. om hst. I 12 i finnes upptill en rund punkt; r. skulle därför möjligen kunna uppfattas som e. R. 13 är skadad upptill och t. h. En fördjupning mitt på hst och t. h. om hst är sannolikt ej spår av huggning. Av r. 14 återstår endast ett kort stycke nedtill. Runorna 15, 16 och 17 stå i en rad ovanför de övriga. Av dessa tre runor synas endast korta spår.

Inskriften ger ingen språklig mening.